

NAPIS (121) *sb m*

a *pochylone*.

sg N nâpis (55). \diamond *G* nâpisu (9). \diamond *A* nâpis (30). \diamond *I* nâpisem (12); -em (1), -(e)m (11). \diamond *pl N* nâpisy (6). \diamond *G* nâpis(o)w (4). \diamond *A* nâpisy (4). \diamond *I* nâpisy (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *To, co jest na czymś napisane; krótka informacja o czym; epitaphium BartBydż, Murm, Mymer¹; epigramma Mącz, Cn; titulus Pol Ant, Vulg; elogium, inscriptum Cn (66) : Murm 129; Mymer¹ 7v; [Mojżesz] wytâwił dwânałcie kâmieni albo słupow z napisem/ według dwânałcie rodziów Izraelskich. BielKron 32v; Nie będyeż fobie czynił obrazow / ani bâlwanow/ ani napisow wytâwiâć ani chwalić. BielKron 44, 288; GórnDworz O5v; Y rzekł (zâ tym) co (to zâ) napis/ który ia widzę? BudBib 4.Reg 23/17; pokłoniłâ się temu: ktory nâ drzewie wiśiâl z napisem/ iâko drzewny robaczek/ odpuścziâjąc grzech mordercom swoim. SkarŻyw 396, 398; ReszPrz 96; Niechże tu smętny kâmiên z tym napisem leży/ Nâ pamiâtkę poki to iâlne słońce bieży. WisznTr 19; KochFrag 43; tâ pięknie przybrâna Mâchinâ iest nietjłko napisem/ co tu zâ olobâ leży/ âle też y nâszym wyćwiczeniem. WysKaz 44.*

napis czego (2): TarDuch 65; Był też napis winy iego napisany [erat titulus causae eius inscriptus]: KROL ZYDOWSKI. WujNT Mar 15/26.

napis nad czym (3): [szlachcic mantuański] podniósł s prędkâ oczy/ ku iednym/ ze dwoygâ drzwi nâ fali/ y vkazal pâlcem napis nâd nimi GórnDworz O5. Cf »napis nad grobem«.

napis na czym (17): Epitaphium, est scriptura sive titulus, napysz, in lapidibus sepulcrorum scriptus BartBydż 50; [pieczęć bywa naganiona] ielli napis nâ niey iest prâwie zâglâdzony. GroicPorz y3v; Rzymiânie przed nârodzeniem Pânâ Krystulâ mieszkâli tâm nâ thym mieyscu/ co dzyś napis na długim kâmieniu wybity fzerzey vkâzuie BielKron 286v, 285; [poganie] Hetmânom swym [...] ofobliwâ groby budowâli/ napisy nâ nich zacné kowâli OrzQuin R4; HistRzym [2] [2 r.], 3v, 78v; RejZwierc 48v; SkarŻyw 397. Cf Wyrażenia.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikami: ten (7), tak (2), taki (2), takowy (1)] (19): Znâlezyono człowiekâ w grobie vmârłego/ Nâ nim srebrnâ tabliczkę s tym napisem iego. Ia vmieram â wierzę w Kristulâ onego RejZwierc 15; ieden kâmiên wybithy ma napis. Surinłsz niefortunny oćiec/ ten grob s prâwił nâ cześć bogow obrońcow BielKron 288, 180, 383; Ten obraz nâ iednym pâlcu miâl złoty pierścień/ przy ktorym był ten napis. Ia iestem vrodny oto pierścień. HistRzym [2], [2] [2 r.], 3 [2 r.], 3v, 78v; CzechRozm 64; vyrzâl nâ powietrzu krzyłz iâlny iâko słońce/ â przy nim napis tâki: Wtym znâku zwyciężyłz. SkarŻyw 396, 397; Połtâwię pâlme złotâ w twym kosciele/ Która ten napis poniešie nâ czele/ Tobie/ o można Venus/ iestem dâná/ Ześ zbyć pomogłâ niewdzięcznego pânâ. KochFr 76; LatHar 725; Był też nâd nim napis/ wypilány Graeckimi/ Lâcińskimi y Zydowłkimi literâmi: TEN IEST KROL ZYDOWSKI.. WujNT Luc 23/38, Mar 15/26; Iedno tâki/ [...] Niechay będye po smierci napis nâ mym grobie. Zostâwił mi Eneas/ y smierci przyczynę/ Y miecz PudłDydo B5v.

Zwrot: »preczyść, czytać napis« [szyk zmienny] (3:1): Then napis czytâło [titulum legerunt] wiele Zydow: bo blifko miâlthâ było miejsce/ nâ ktorym vkrzyżowano Iezulâ. Leop Ioann 19/20; gdym przecedł napis nâ czele tâk to: Ia iestem który sie nikogo nieboię HistRzym 3v, 3 [2 r.].

Wyrażenia: »napis na grobie, nad grobem« = *epitaphium BartBydż, Calag, Calep* [szyk 6:1] (5:2): *BartBydż* 50b; witał w Likurgus pogrzeby przy kościelech co pierwey w polu czynili/ ale napisu bronil na grobiech *BielKron* 272v, 16, 348v; *Calag* 255a; *Calep* 368a; *PudłDydo* B5v.

»napis nagrobny, grobowy, pogrzebny« = *elogium, epitaphium Mącz* [szyk 2:2] (2:1:1): *Mącz* 101d, 107a; folgując I.M. pilnieyszym zabawkam, kilka mu tu tylko wyrzykow [!] o nim z grobowych napisow połoze. *CzechEp* 419; Y nie byłiby był ten Herbort [...] onego pogrzebnego v Polaków napisu godzien *OrzQuin* R3.

»napis na krzyżu« (1): Napis na krzyżu. *WujNT* 379.

»napis napisany (a. wypisany); napisać napis« = *superscriptio scripta, titulus inscriptus Vulg* [szyk 4:2] (4:2): *OpecŻyw* 139v; Iezu ktorys napis zwięctwa trzema iezykoma nad głowę thwoię napisany położyć raczył. *TarDuch* C5v; Napiął też y napis Piłat [*Scriptit autem et titulum Pilatus*]/ y postawil na krzyżu. *Leop Ioann* 19/19; *LatHar* 725; *WujNT Mar* 15/26, *Luc* 23/38.

»napis ku pamiętce« (1): pod grunty iego kładli wielkie grofze złote y srebrne z napisy ku pamiętce Cefarza Karkła piątego *BielKron* 289.

Szeregi: »epitafijum to jest napis na grobie« (1): Tamże y dziś Epitaphium/ to iest napis/ na grobie iest. *BielKron* 348v.

»napis, (a, albo) tytuł« [szyk 4:2] (6): Elogium, Napis á tytuł nagrobny. *Mącz* 101d, 106c [2 r.], 107a, 230d; to w tym żeby ten tytuł ábo napisz/ Ten iest prawdziwy Bog y żywot wieczny: oycu á nie synowi służyć miał. *CzechRozm* 64.

Wyrażenie przyimkowe: »według napisu« (1): Przytym mieście iesth grob/ zową s. Aureliey/ [...] ále więctze podobieństwo że tho iesth grob pogańki/ zacnego iakiego Rzymianina z domu Aurelianow/ według napisu pogańskiego *BielKron* 286.

W przen (2) :

napis czego (1): Iezu kthorys napis grzechow naszych y śmierci ktemuż krzyżowi przybić raczył. *TarDuch* C5v.

napis na czym (1): *RejWiz* 42v cf *Z przytoczeniem*.

Z przytoczeniem w składni zgody (1): Co nam owá pánienká pięknie znać dawála/ Co na czele ze złotá Prawdę napis miała. *RejWiz* 42v.

a. Krótki wierszyk okolicznościowy (5) : NAPIS PIERWSZY. *SzarzRyt* Dv, D.

napis na co (1): NAPIS NA STATVE, Abo na obraz śmierci. *SzarzRyt* A.

W połączeniu szeregowym (1): EPITAPHIA, EPIGRAMMATA, NAGROBKI, NAPISY krotkie/ y inŝe drobiazgi. *SzarzRyt* C4.

Szereg: »epigramma albo napis« (1): O TYMZE EPIGRAMMA, Abo Napis krotki. *SzarzRyt* C4.

2. Oznakowanie imienne, podpis; inscriptio, superscriptio Vulg; subscriptio JanStat [w tymi czyj (17)] (21) : nieruchay Tych Czyrographow związanych Czo napisow niemas nanich. *RejKup* Ev; [te księgi] według napisu twego od ciebie wyły. *BielKron* 196v.

napis na czym (4): naniefli z sobą mnostwo srebnych pieniedzi. Na ktorych iest napis y głowa [titulus et superscriptio] Adriana Cefarza. *MiechGlab* 46; *Leop Matth* 22/20; *RejPos* 250, 252v.

Z przytoczeniem (1): Był na tych złotych nalezony napis Márya krolowa Węgierka *BielKron* 399v.

Zwrot: »napis kłaść« (1): niepotrzebáby ták byío y napiíow íwých prorokom kłaść/ ná początku kśiąg *BudNT* Hk4.

Wyrażenia: »napis imienia« (1): kazał Mojżesz z káždé⁸⁰ pokolenia pierwíže^{mu} Pánu láfkę fuchą z napiíem imienia íwego do przybytku ofiárowác *SkarŻyw* 493.

»napis tytułu« = *subscriptio tituli JanStat* (1): chcemy áby [...] wierna y ípráwiedliwa wyobrazenie nálfé y napis Tytułu nálfégo máiąca [*moneta*] byía bitá *SarnStat* 1119.

Szeregi: »obraz i napis« = *imago et superscriptio (a. inseriptio) Vulg* (3): Czyi íeft ten obraz/ y napis? *WujNT Matth* 22/20, *Mar* 12/16, *Luc* 20/24.

»wyobrazenie i (a(l)bo) napis« = *imago et inseriptio (a, superscriptio) Vulg; imago et subscriptio JanStat* (5): *MurzNT Mar* 12/16; *Leop Matth* 22/20; Czyie to íeft wyobrazenie álbo napis ná tym pyeniádu? *RejPos* 250, 252v; *SarnStat* 1119.

Wyrażenie przyimkowe: »pod napisem« (2): *KromRozm II* c4; A do tego áby zá tym moim vpominániem/ ktore pod napiíem W.M. do rák ludzkich przydźié/ brzuchowi dáley flúżyć poprzełáli *WerGość* 205.

Przen: *Znamię, piętno oznaczające przynależność człowieka do Boga [czyj]* (5) :

Zwrot: »nosić [na sobie] napis (pański)« [*szyk zmienny*] (4): Káždy wierny nośi napis Páńlki ná łobie. *RejPos* 252 marg, 252v, 253V, [254].

Szeregi: »obraz i napis« (1): obraz [*Pana*] ná łobie nośífz/ y ktorego napis wftáwicźnie małz ná czele íwoim. *RejPos* 252v.

»piątno a napis« (1): Czwarté pomnimy/ czyie piątno á czyy napis nośimy ná łobie *RejPos* [254].

»napis i podobieństwo« (1): nośífz napis íego [*Boga*] y podobieńftwo íego/ ták íákoś flýfzał/ ná tym nędznym człowieczeńftwie íwoim. *RejPos* 253v.

»wyobrazenie a napis« (1): Czemuż teź ty nie baczyfz [...] czyie wyobrazenie á czyy napis nośífz ná nędznym człowieczeńftwie íwoim? *RejPos* 252v.

3. *Nazwa, tytuł; inscriptio, titulus Mącz, Calep, Cn; index, superscriptio Cn* (24) :

a. *O tekstach* (19) : kfyęgi ípraw Apośtołkích/ [...] co w łobie zámykáią/ napis pokázuye. *KromRozm II* e; *Mącz* 375b, 456d; fluchayćíełz przyczyny Napiíu tego to/ dla któręy Twarz Korony Polkíęy rzeczóná íeft *QVINCVNX OrzQuin* H3v, H3v marg; *Calep* 541b, 1071a.

napis czego (5): *BibRadz II* 64v; [*w psalmie 18 Dawid wspomina*] íáko go Bog przedtym bronífz/ y z rák wízech íego nieprzyiáioł wrywał/ [...] íáko napis Píálmu świádczy *CzechEp* 162. Cf *Wyrażenie*,

Z przytoczeniem (6): *KromRozm I* G3; WTore kfięgi Łukałzá świętego/ którých napis íeft/ Dzieie ábo Spráwy Apośtołskie. *BibRadz II* 64v; *SienLek* 194; tá Confesłia/ żadnym obyczáiem nie ćierpi tego napiíu; Powízechna. *WujJud* 2; *CzechEp* 226; ZALE NAGROBNE [...] ná kłztałt *Idyllion* Theokrytowego/ ktore ma napis/ *Epitaphios Bionos*, nápiíáne. *KlonŻal kt*.

Zwroty: »napis czynić« (1): Supersefibo – Napiíczinię. *Calep* 1033a.

»dać napis« [*szyk zmienny*] (2): Luter w kfyáłzkach/ ktorem dał napis/ o obovey ofobyie śwyátóći/ ták piíffe *KromRozm I* G3; *CzechEp* 226.

Wyrażenie: »napis książ, książek; napis u książ« = *titulus libri, rubrica Mącz* (2:1;1): Był przy Luterze íeden człowiek Schurfi^{us}/ ten rofkazał áby napiíy v Kfiąg czytano/ gdy to vcźyniono/

przyznał łie Luter knim *BielKron* 196v; *Mącz* 359a, 456d; [z *sentencyji Pisma św.*] mi łię y ten napis kłsiążek prławie pokazał: wedle łęzyká Greckiego Epiłtomium: iákoby kágániec on/ kłóry ná gębę y Wędzidłá kłádą. *CzechEp* *3v.

b. O godnościach, dostojenłtwach (5) :

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikiem: taki (1)] (2): Náyduye łye też łift Afryckich biskupow do Dámázá papyezá z takim napisem: Nabłogoláwyenłłsemu pánu/ [...] łwyętemu oycowi oycow/ Dámázowi papyezowi *KromRozm III* P3v; *BielKron* 429v.

W połáczeniu szeregowym (1): Nec illius animi aciem destringit splendor sui nominis, [...] nieunołzą go yego známienite napilí á dołtoynołłci/ tytuły y powagá. *Mącz* 421d.

Zwrot: »napis czynić« (1): [biskupa Zbigniewa] tytułem Kárdynálłkim pilác/ y napisy czynić/ y zwác oného powinni y przyłłłnieni będá [scribereque et intitulare ac nominare tenebuntur et sint astricti *JanStat* 192]. *SarnStat* 171.

Szereg: »tytuł a (albo) napis« (2): Przywłáfczzył łobie Krolewłki Tytuł álbo napis/ z łálki Bożey/ ále mu ták nie pilze żadny iny Krol *BielKron* 429v; *Mącz* 421d. [Ponadto w połáczeniu szeregowym 1 r.]

4. Pismo, list, dokument (4) : tzego iellí bi przal opowiadaia to działa ziego Herbi zato dane tzo napis zeznawa. *PaprUp* 14.

Zwrot: »napis uczynić [na co]« = zawiadomić o czym pisemnie (1): Powiedział thedy Legat w Konfeli/ iż nie wezły obyczay napis vczyniono ná Syem *BielKron* 235v.

Wyrażenia: »ustawiony napisem« (1): ápołtolłka łtolicá/ to yełł Rzymłka/ vłtáwoyóná yełł od bogá [...] nayálłnyeyłłym napisem káplánow yego/ to yełł włłech biskupow *KromRozm III* P4.

»napis wiecznego przymierza« (1): łkrzynię w kłorey było przykazanie iego y nápis wiecznego przymierza iego wydał włrogie ręce nieprzyłłciól ich *RejPs* 117.

5. Opisanie, zapis (3) : Przed olłtátecznym wieku łwego krełem/ Niepołłpolitym olłłachcił napisem Smierć łwoię łławną *KlonŻal* A4v; Protocolum – Protocul, krotkie naznaczenie rzeczy dołzerłżego napiszu. *Calep* [866b].

napis czego [= w czym] (1): Terminálie máią byđz iákó *teffera*, albo *recepta*, z kłórey krotkięgo napisu wnet wyrozumię, iż zápiláwłzy Act, propołitią ma wyiác z pozwu *SarnStat* 1261.

*** Bez wystarczajúcego kontekstu (3) : scriptum seu carta, napisz. *BartBydg* 25; Praescriptio – Hąpis [!], przepis. *Calep* 839a, 318a.

Synonimy: 2. podpis, 3. tytuł; 4. dokument, list, pismo; 5. opis, opisanie.

Cf **NAPISANIE**